

Strukturreformer - orsak och verkan

Översikt över allmänna förutsättningar inför mandatperioden 2020 – 2023

1865

Kommunernas historia anses ha inletts med den Kejserliga förordning om utfärdades 1863 och som stadgade att församlingarna från och med 1865 skulle organisera kommunalförvaltning genom ***kommunalstämmor***.

ORSAKER TILL STRUKTURREFORMER?

EKONOMI

2007

Hösten 2007 presenterade Apple sin Iphone

Finanskrisen 2008

15.9.2008 innebar början på den **globala finanskrisen**.

Mellan 15.9.2008 och 6.3.2009 försvinner 50% av **Dow Jones index**. Det som börjar som en bank- och skuld kris utvecklas till en förtroendekris för den globala ekonomin och drabbar de flesta sektorer

Det kommer att ta nästan fyra år innan indexet har nått upp till samma nivå som före kraschen.

Finanskrisen 2008

På **Helsingforsbörsen** försvinner drygt 60 % av värdet på OMX-indexet mellan oktober 2007 och mars 2009.

Först i januari 2015, nästan 8 år senare, uppnås nivåer som motsvarar vad som upplevdes 2007

*Krisen i Finland berodde delvis på samma globala osäkerhet som drabbade världsekonomin, men försvårades och fördjupades av **Nokias nedgång, strukturomvandlingen** som följde av ändrad efterfrågan på främst papper och **svårigheterna att anpassa den offentliga sektorn** till de radikalt ändrade förutsättningarna.*

Nokia=Finland ?

***Närmare 70% av bolagets
värde försvann mellan
oktober 2007 och mars
2009***

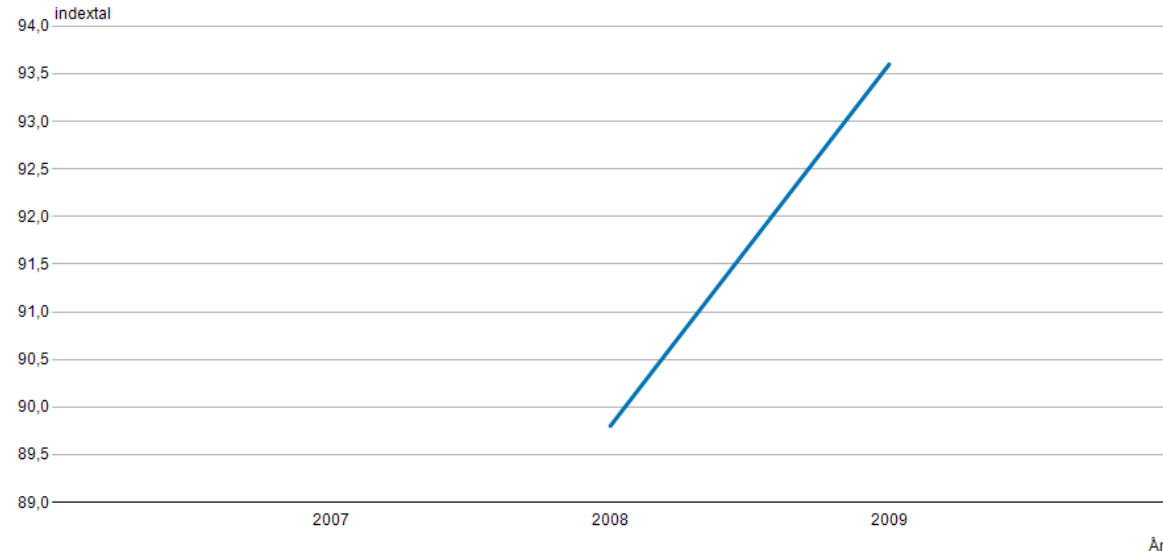

Guldkant på tillvaron ?

De kollektivavtal som ingicks för perioden 2007 – 2009 och som förhandlades när ekonomin stod på topp innehöll rekordhöga löneökningar.

Kostnadseffekten av AKTA 2007 – 2009 beräknades till 11,9 %

Arbetskraftskostnadsindex (2012=100) efter År. D-S Kommuner, Arbetskraftskostnadsindex (2012=100).

Källa: Arbetskraftskostnadsindex, Statistikcentralen

BNP ?

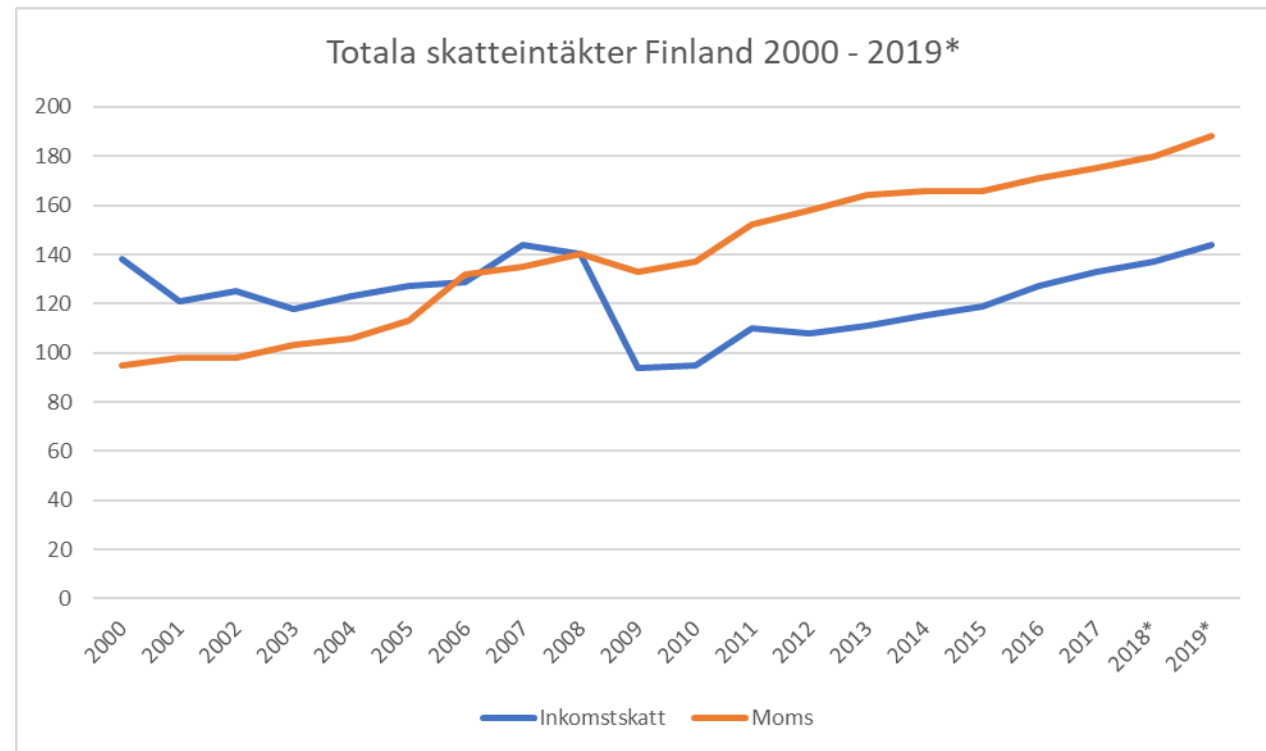
*Mellan 2007 och 2010
minskade **Finlands BNP**
med **12 %***

Skatteintäkterna faller

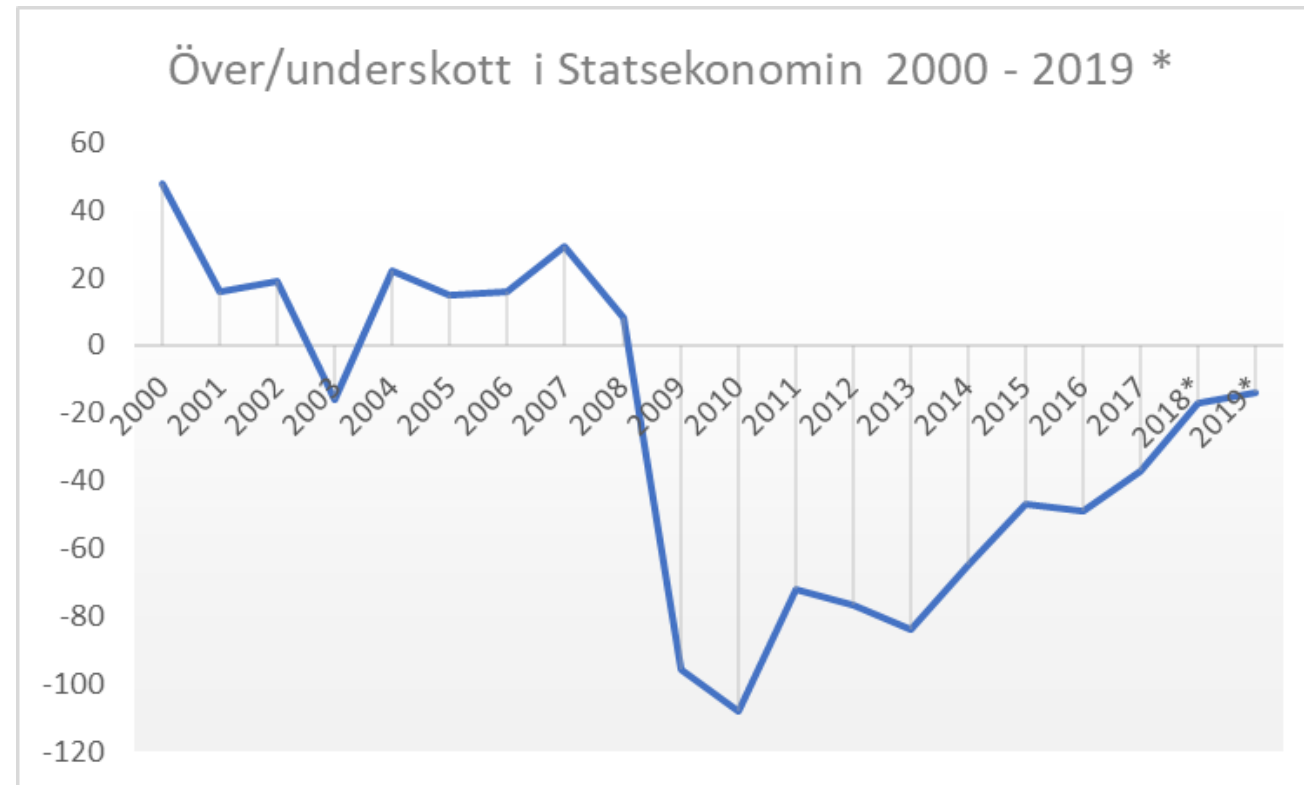
Mellan 2007 och 2009 minskade intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstbeskattningen med 35 % eller ca 4 miljarder euro

Totala skatte intäkter minskade med 5,2 miljarder euro eller ca 12 %

Underskott

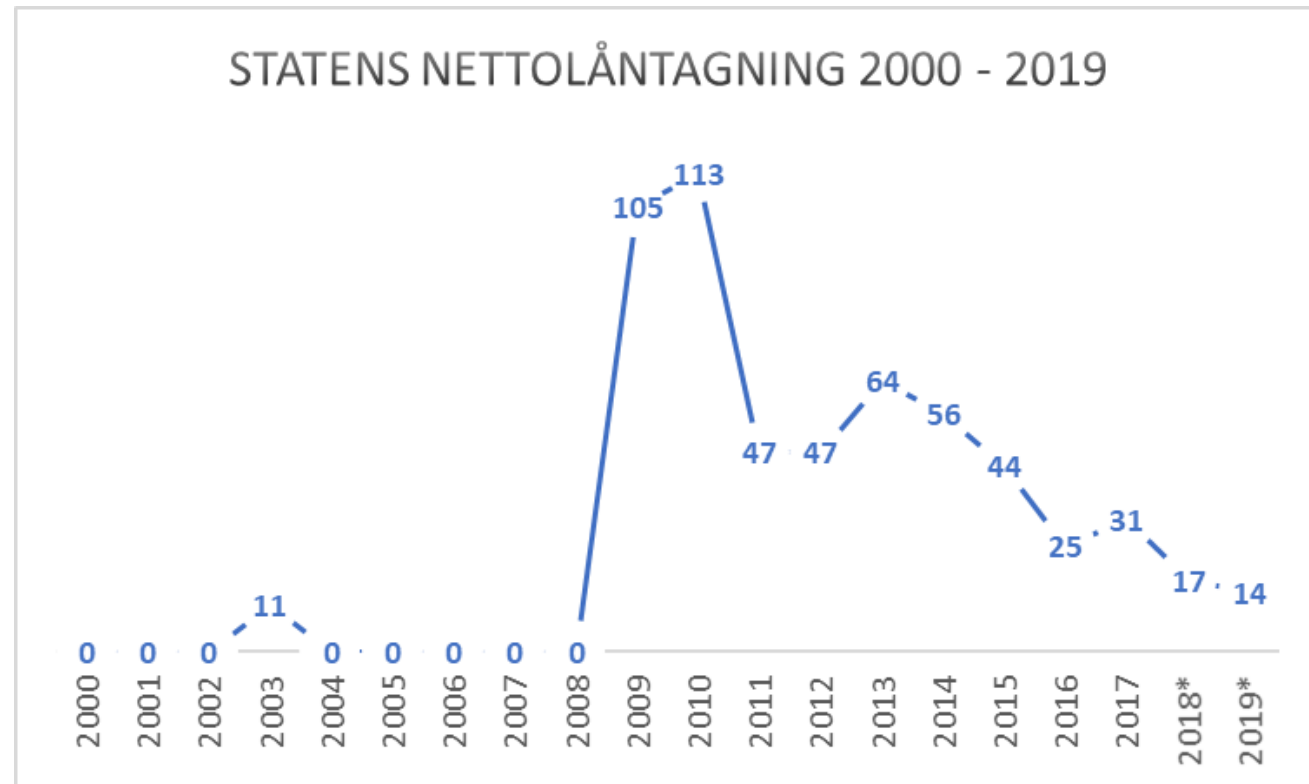
*Statens och kommunernas
utgifter fortsatte att öka, och har
fortsatt att öka trots ett flertal
försök att genom
strukture reformer effektivisera
den offentliga sektorn i riket.*

Låntagning

Underskotten täcktes i stor utsträckning genom att staten lånade pengar.

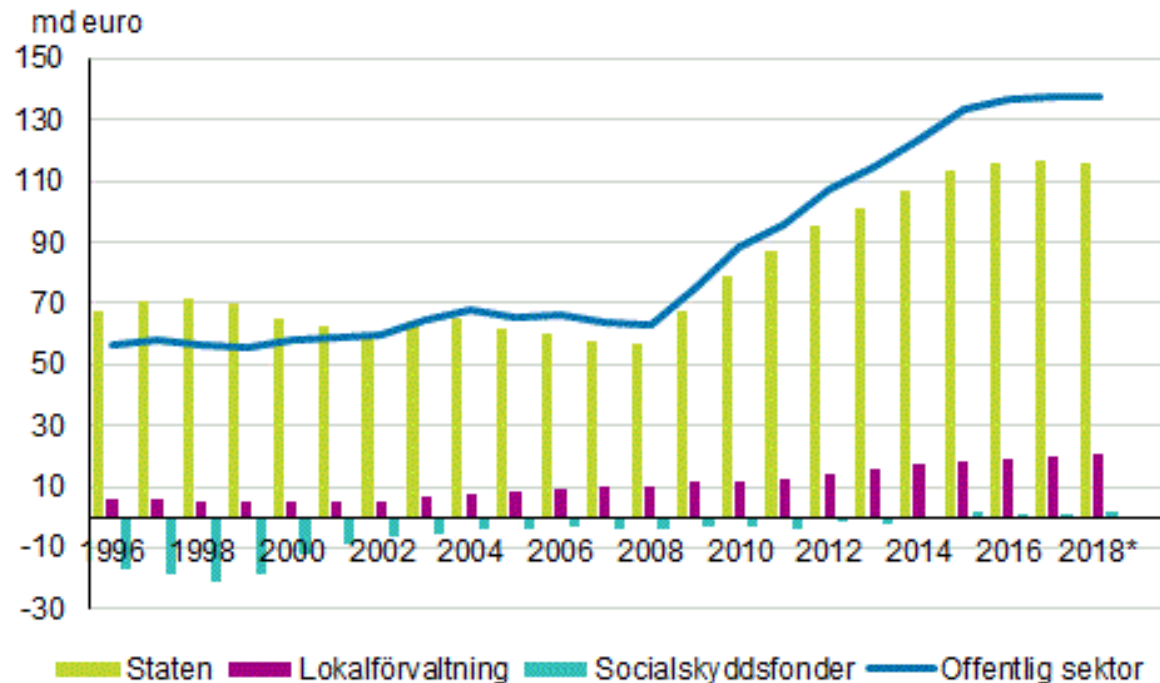
Utöver ökad upplåning inleddes flera strukture reformer

EDP-skuldsättningen

Trots försöka att minska kostnaderna för den offentliga sektorn har EDP-skuldsättningen (offentliga sektorns "bruttoskuldsättning") fortsatt att öka.

Även om statens skuldsättning kunnat minskas något har den övriga offentliga sektorn som helhet varit tvungen att fortsätta låna pengar.

Men Åland då ?

Landskapet Åland

På Åland sammanföll lågkonjunkturen i riket med införande av det nya landskapsandelssystemet från och med 1.1.2008.

Landskapsandelssystemet, som var avsett att skapa utrymme för kommunerna att spara ihop till investeringar, ökade utgifterna i landskapsandelssystemet med 11,5 miljoner euro från 2007 till 2008.

Samtidigt minskade landskapets intäkter genom avräkningsbeloppet dramatiskt som följd av att finska statens intäkter försämrades

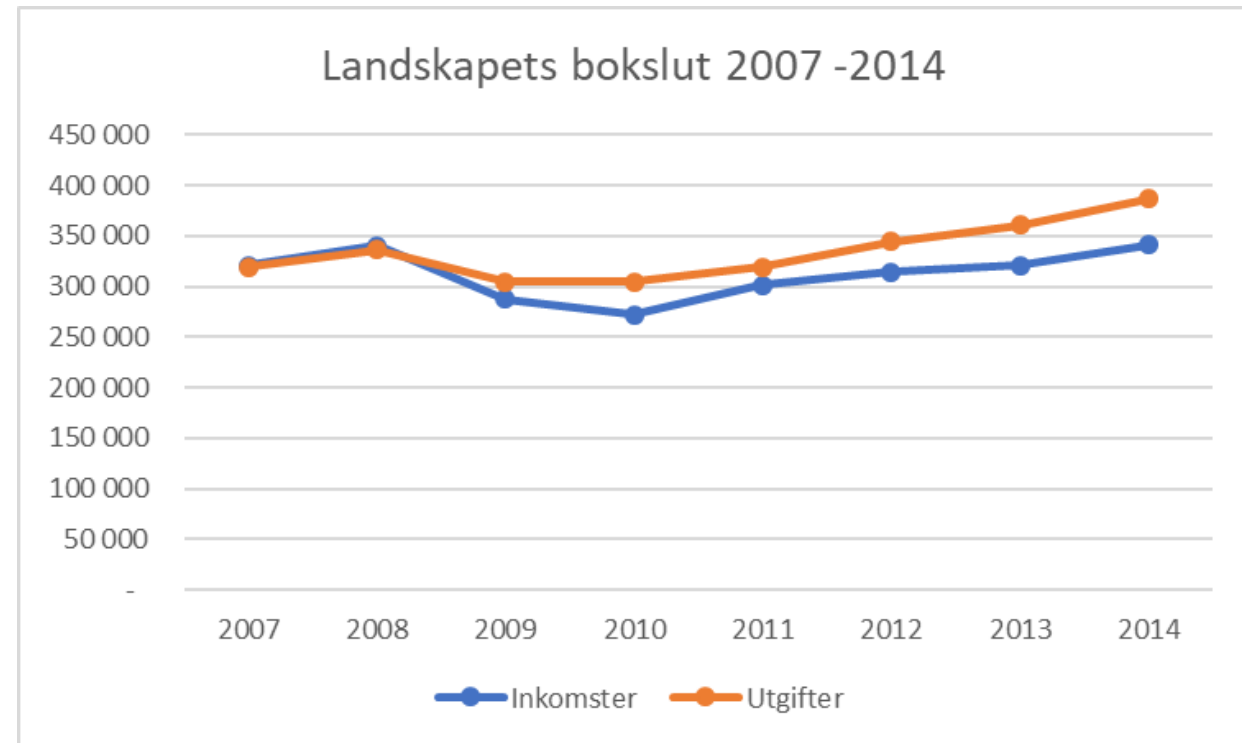
Landskapet Åland

*Mellan 2008 och 2009 minskade landskapets finansiella intäkter med **53 me** eller nästan **16 %**.*

*För 2010 var finansiella intäkterna **68 me** lägre än 2008.*

*Underskottet 2009 uppgick till **-21,9 me***

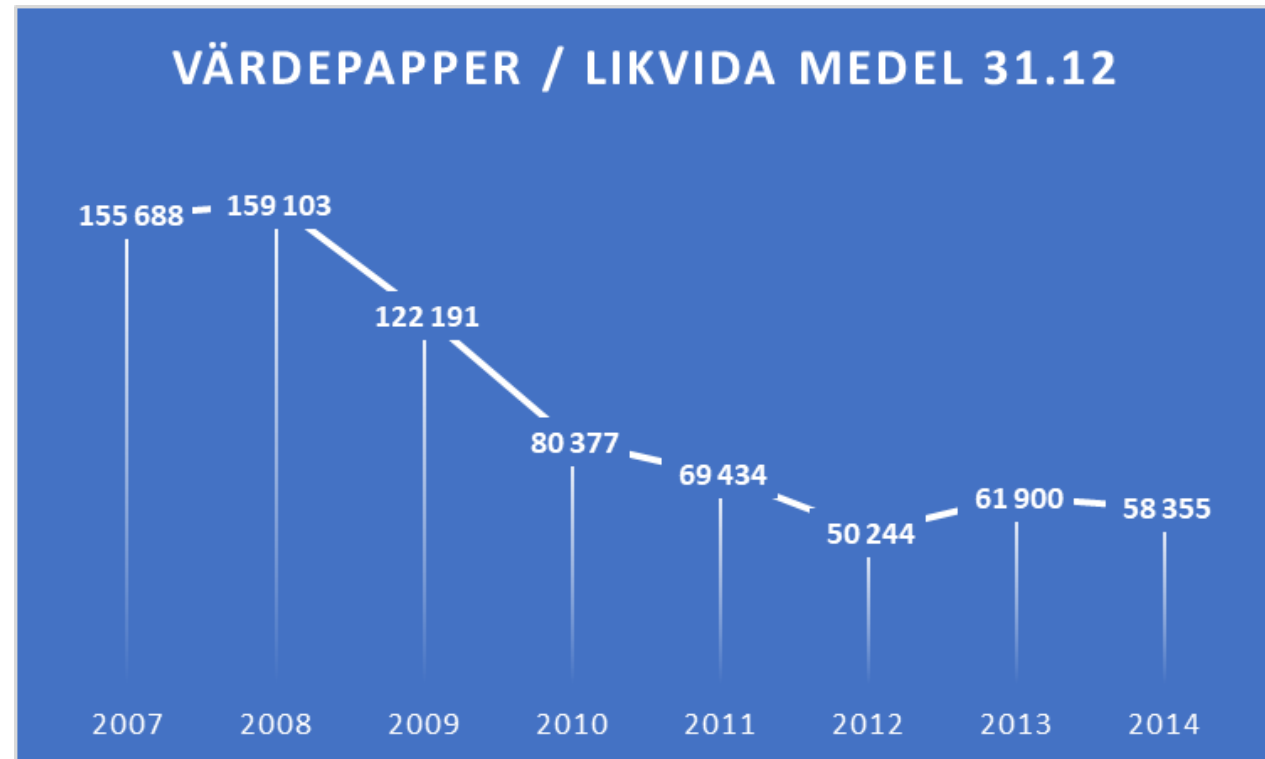
*Underskottet 2010 uppgick till **-31,6 me***

Landskapet

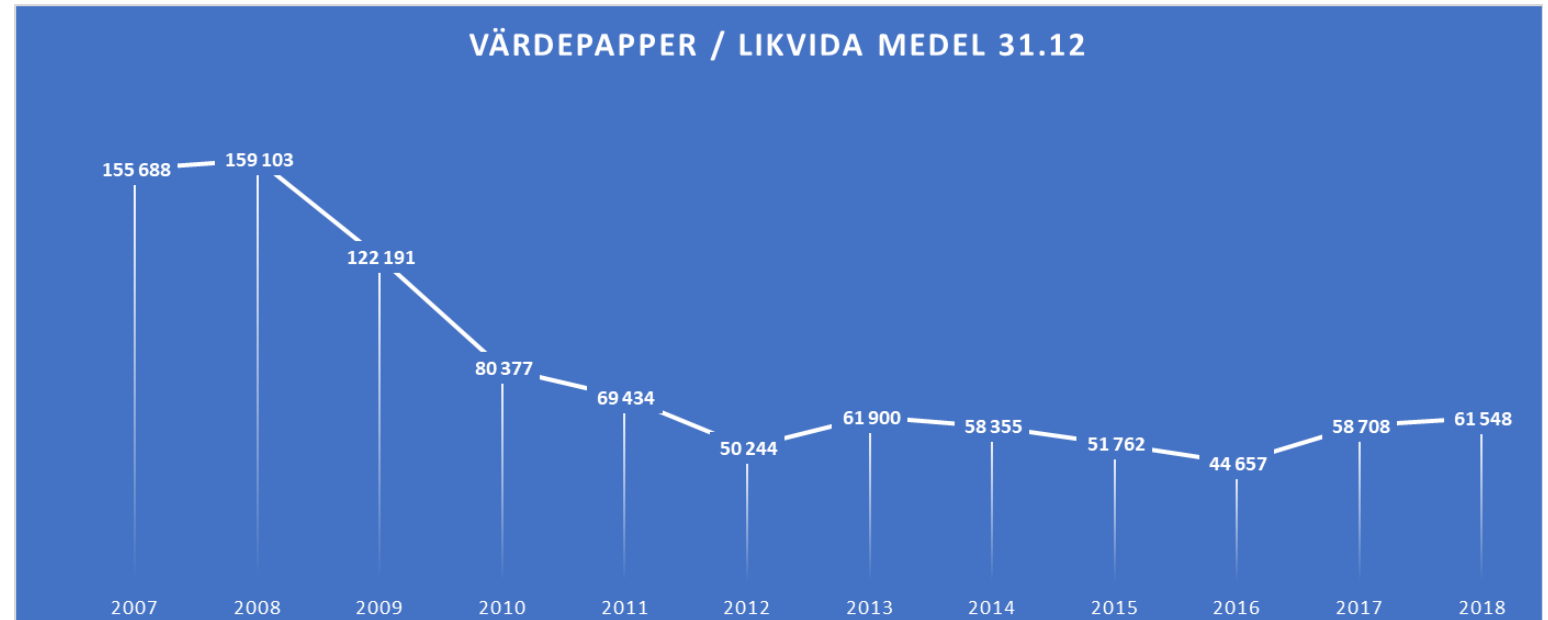
Upplåning kunde undvikas genom att underskotten balanserades genom att upplösa reserver och avyttra egendom.

*Uppgifterna här angivna utgående ifrån uppgifter ur balansräkningen för respektive år,
finansieringstillgångar och kassa/bank*

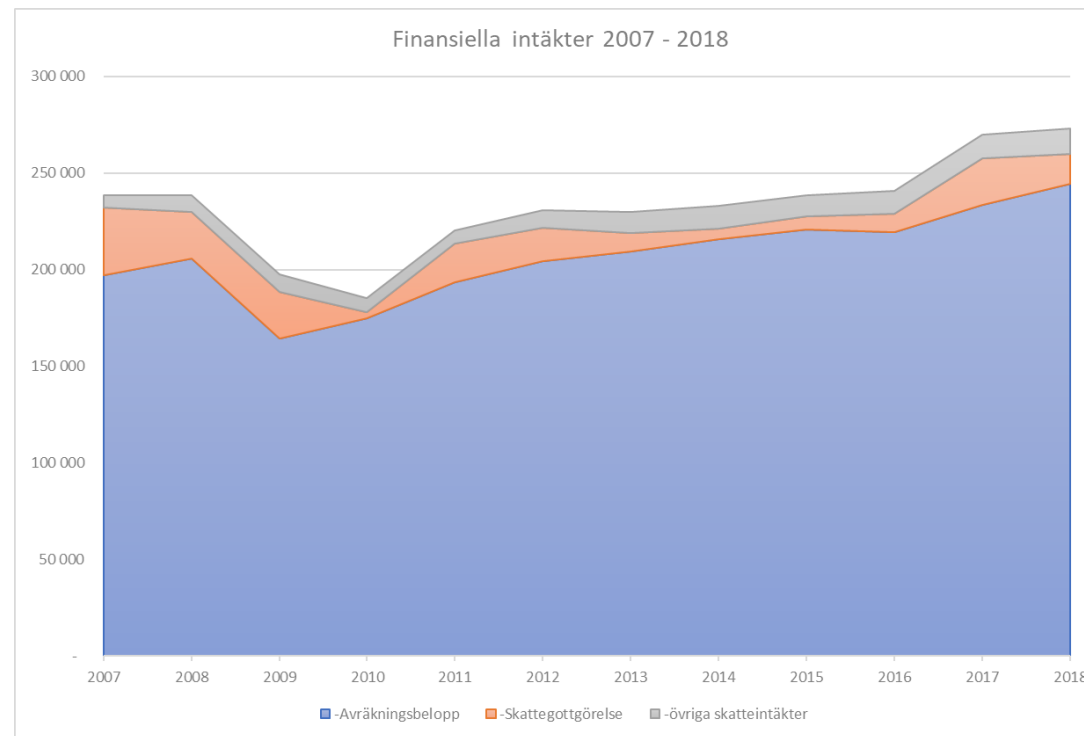
Landskapet

Reserverna har i någon omfattning återhämtat sig, men är ännu långt ifrån nivån 2007-2008

Landskapet

Utvecklingen av finansiella intäkter över tid visar med önskvärd tydlighet att Landskapet Ålands ekonomi i hög grad är beroende av hur republiken Finlands ekonomi utvecklas.

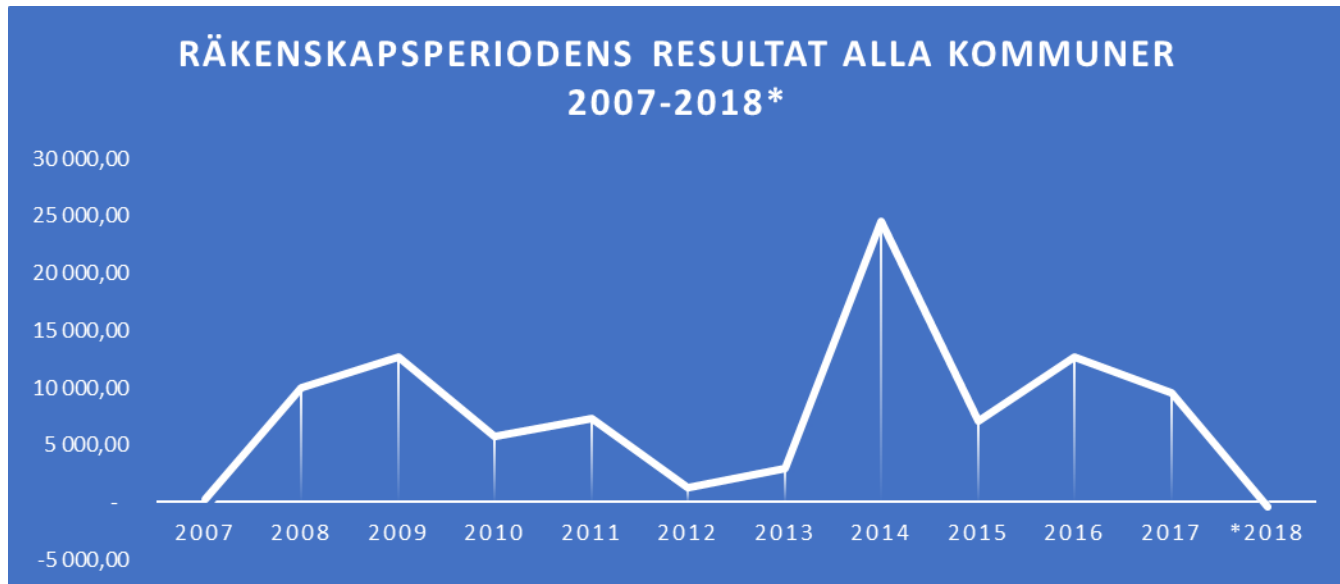

Men kommunerna då?

Resultatutveckling

*På Åland drabbades kommunerna inte i någon nämnvärd omfattning av direkta konsekvenser av **finanskrisen** eller av **statens skuldsättning***

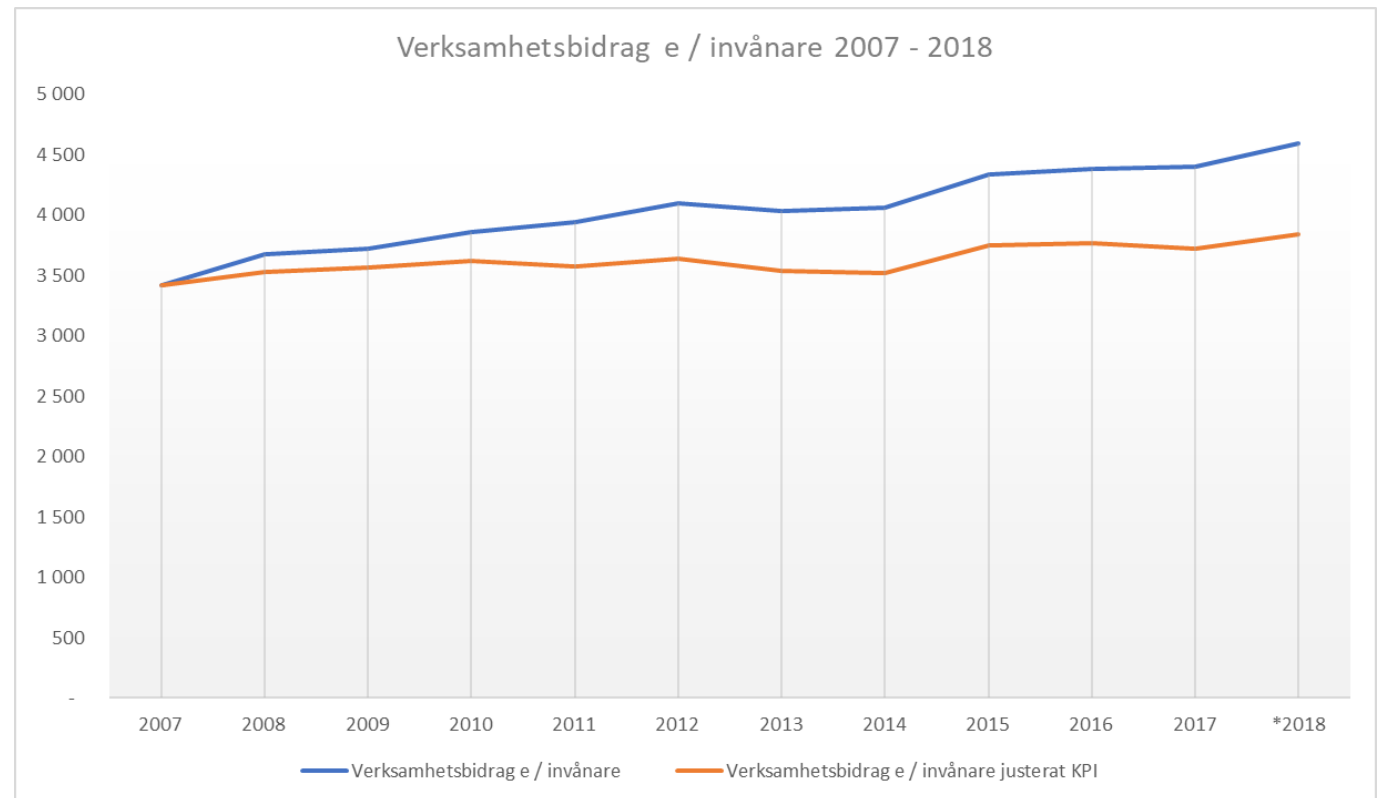
*Det nya landskapsandelssystemet som infördes 1.1.2008 innebar förbättrade resultat för åren 2008 och 2009, därefter har **kostnadsutvecklingen** bl.a. på grund av **utökade lagstadgade uppgifter** kommit i kapp.*

Kostnadsutveckling

*På Åland drabbades kommunerna inte i någon nämnvärd omfattning av direkta konsekvenser av **finanskrisen** eller av **statens skuldsättning***

*Det nya landskapsandelssystemet som infördes 1.1.2008 innebar förbättrade resultat för åren 2008 och 2009, därefter har **kostnadsutvecklingen** bl.a. på grund av **utökade lagstadgade uppgifter** kommit i kapp.*

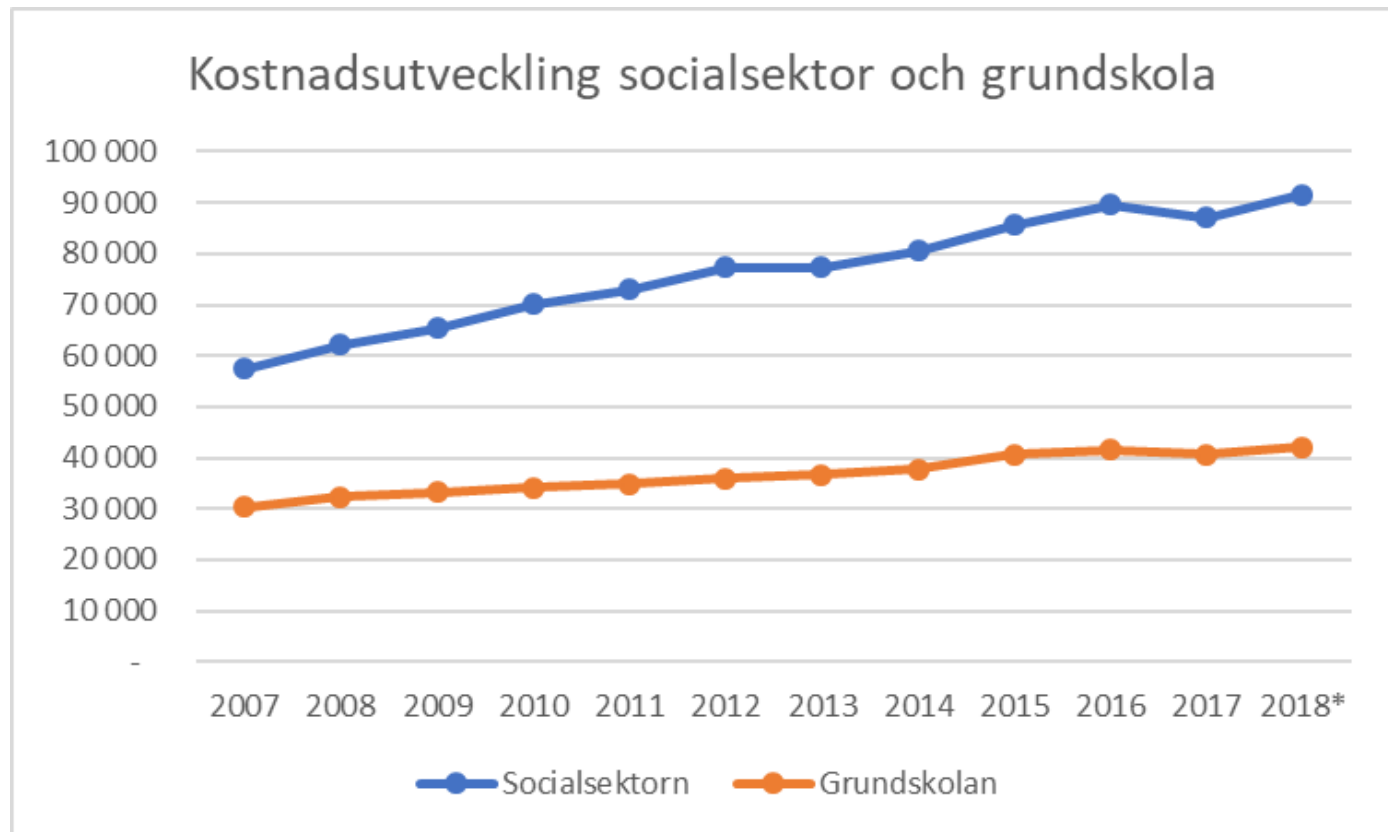

Stora uppgiftshelheterna

Kostnaderna för socialsektorn (inklusive barnomsorg) har ökat från 57,5 me år 2007 till 91,5 me år 2018 eller med 60% i löpande penningvärde.

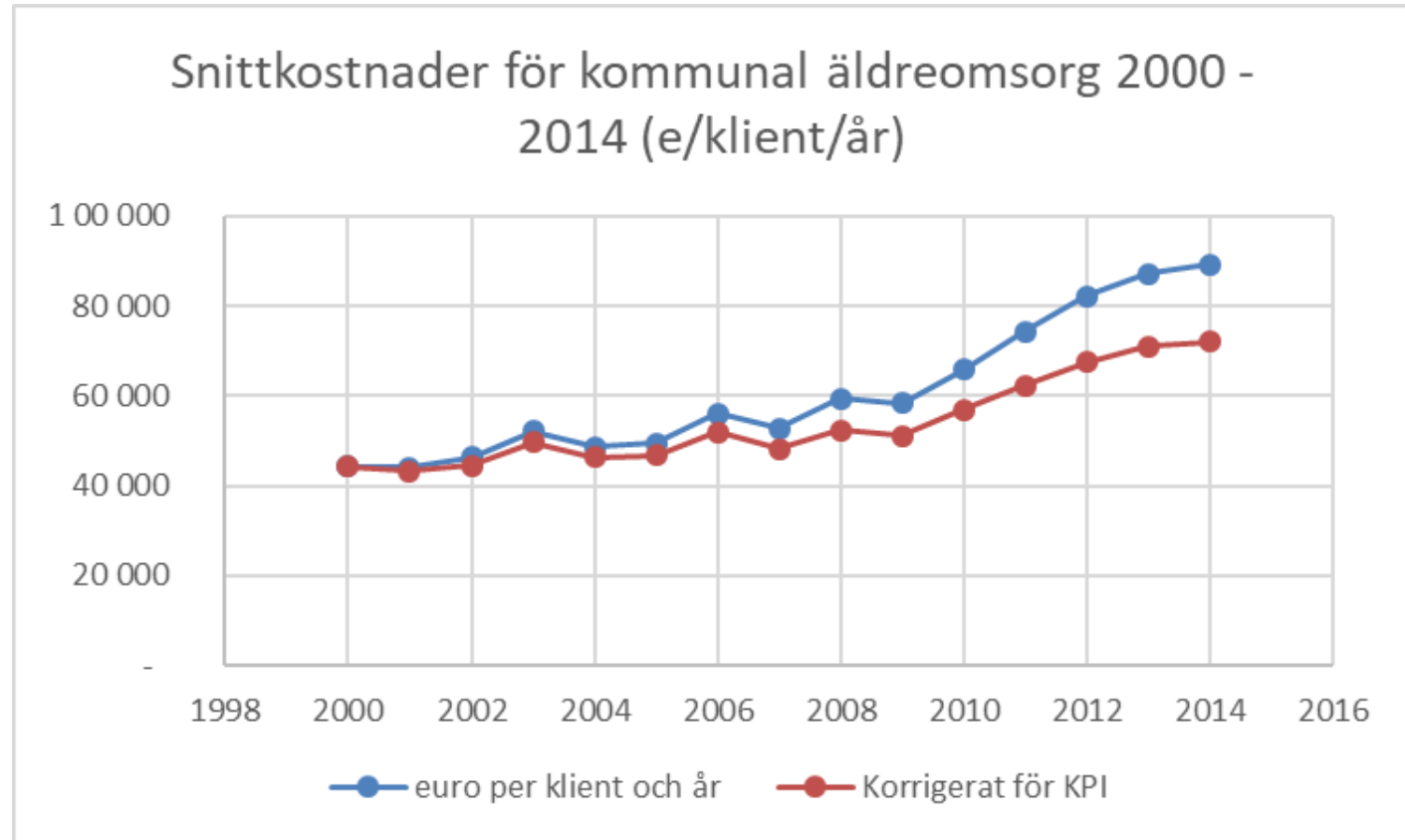
Grundskolans kostnader har ökat från 30,3 me år 2007 till 42,2 me år 2018. Ökningen är 39%

Tillsammans utgör Socialsektorn och Grundskolan ca 80% av kommunernas driftskostnader

Stora uppgiftshelheterna

*Snittkostnaderna inom
äldreomsorgen har ökat under
lång tid.*

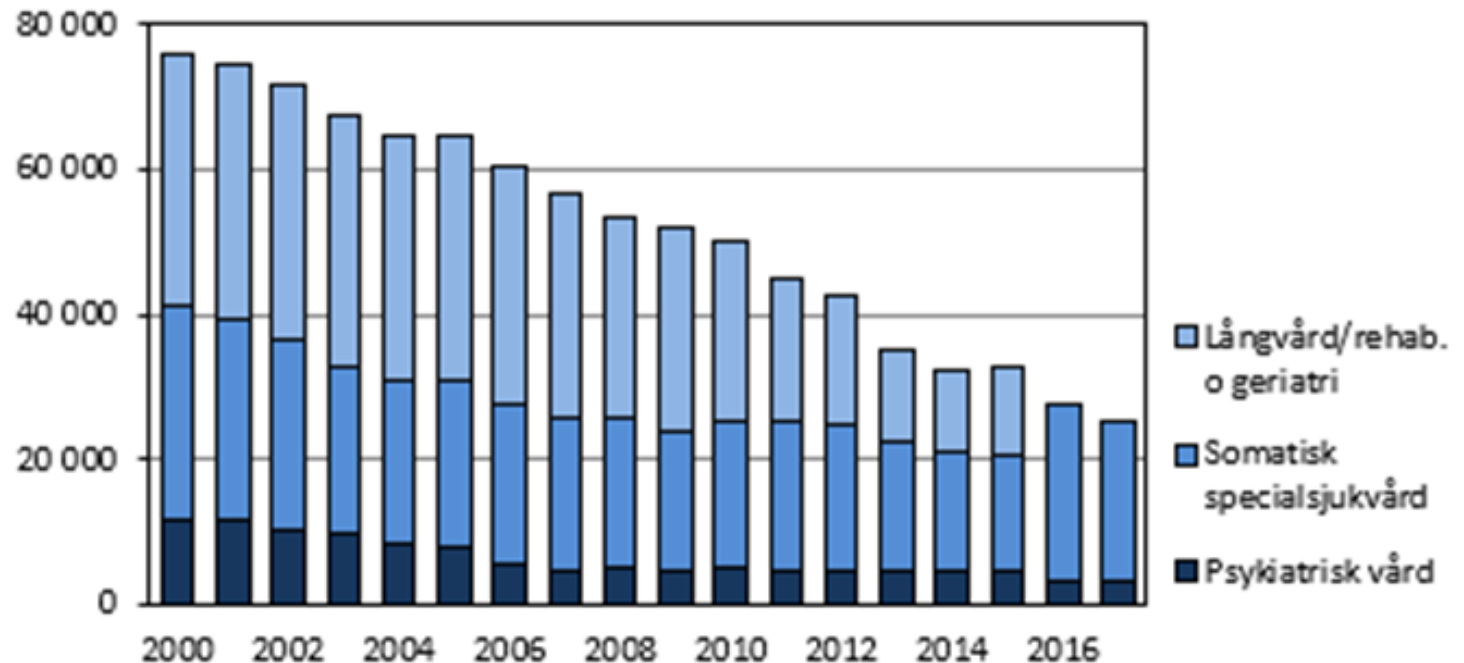
Stora uppgiftshelheterna

På grund av omorganiseringar och avgränsningar har antalet vårddagar inom ÅHS minskat kontinuerligt under senare år.

Från och med 2016 syns stängningen av Gullåsen i statistiken.

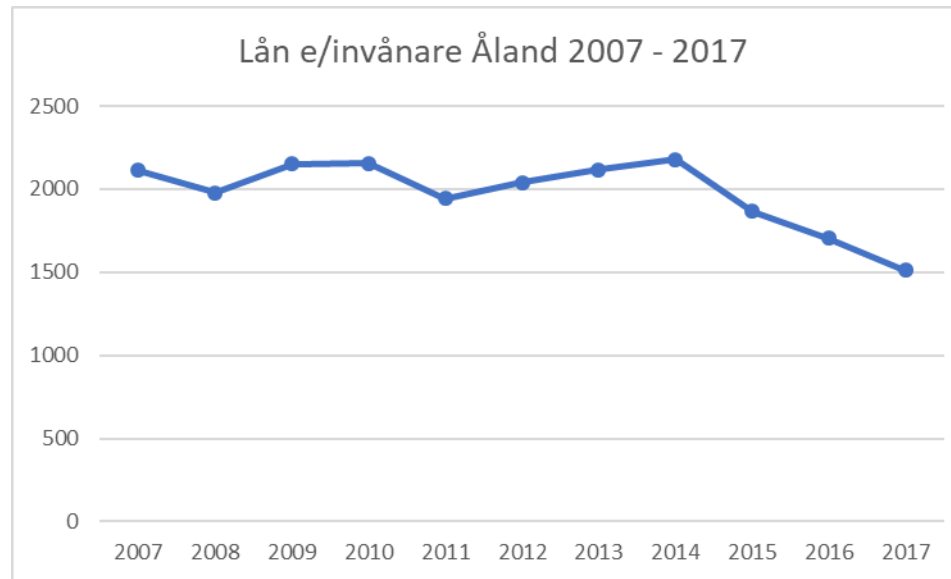
ÅHS, vårddagar efter enhet 2000-2017

Antal

Skuldsättning

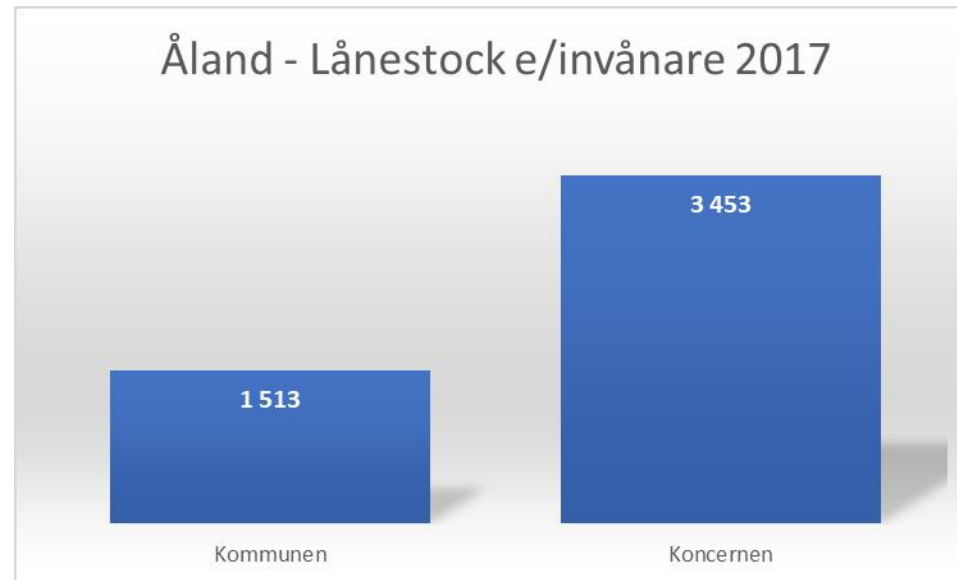
Kommunernas låntagning har trots förbättrade (i princip) förutsättningarna för att bygga överskott inte minskat i någon nämnvärd omfattning.

Skuldsättning 2

Från 2015 påverkar bolagisering av bl.a. Mariehamns hamn siffrorna för den kommunala skuldbördan.

Koncernskulden 2017 uppgick till drygt 3400 e / invånare eller ca 101 me

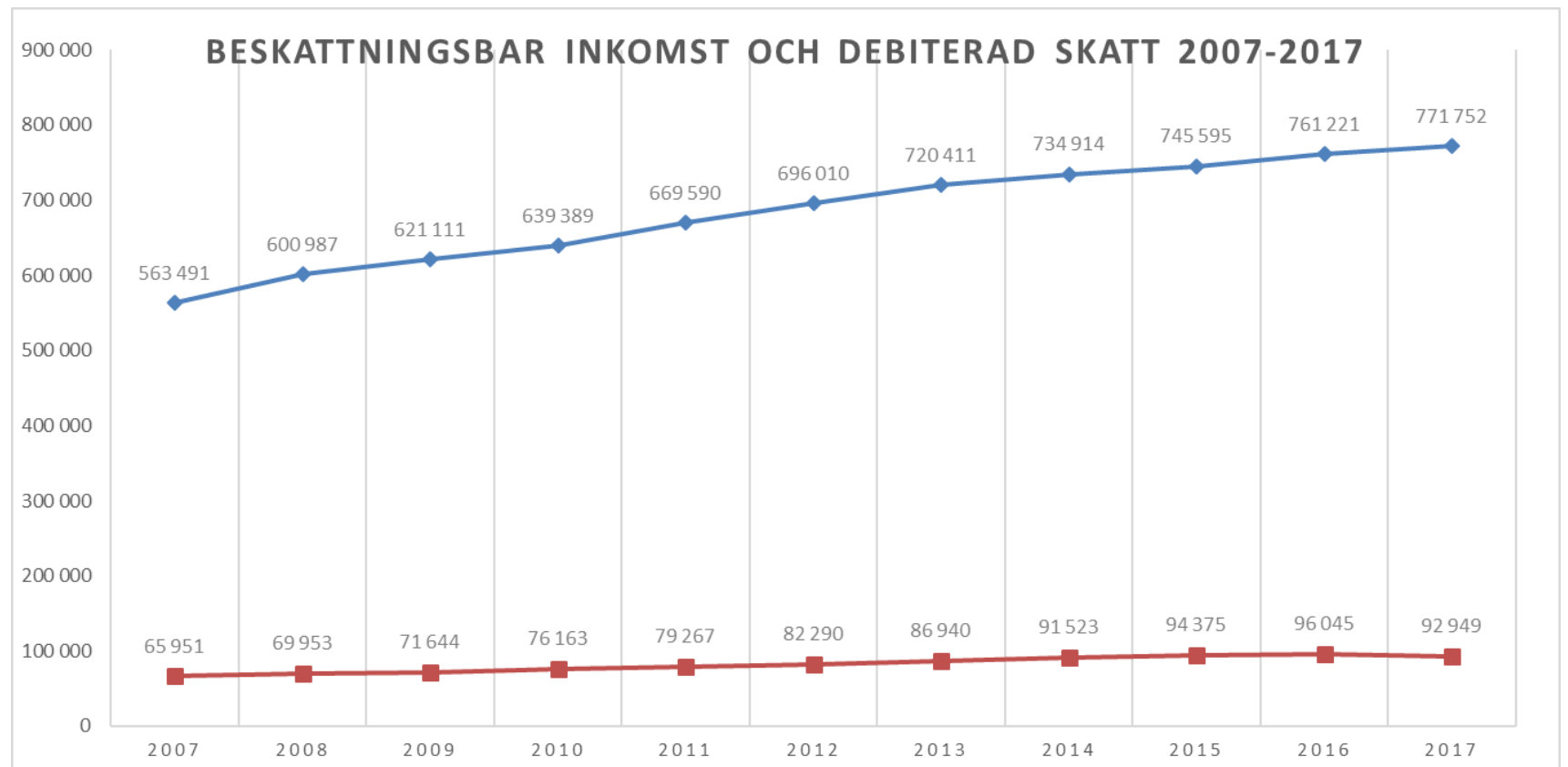
	Lånestock €/inv.	
	Kommunen	Koncernen
Åland	1 513	3 453
Brändö	522	522
Eckerö	645	645
Finström	2 753	4 795
Föglö	1 203	1 203
Geta	1 467	1 467
Hammarland	4	4
Jomala	0	292
Kumlinge	1 831	1 831
Kökar	8 788	8 788
Lemland	1 007	1 007
Lumparland	4 122	4 122
Mariehamn	2 041	6 367
Saltvik	1 282	1 282
Sottunga	2 641	2 641
Sund	1 647	1 647
Vårdö	1 888	1 888

Beskattning

Skattebasen för de åländska kommunerna har utvecklats gynnsamt under lång tid.

En viss avmattningskan tyvärr skönjas under senare år.

Uttaxeringen på verkas av kommunala inkomstskattesatser och av avdrag som görs i kommunalbeskattningen

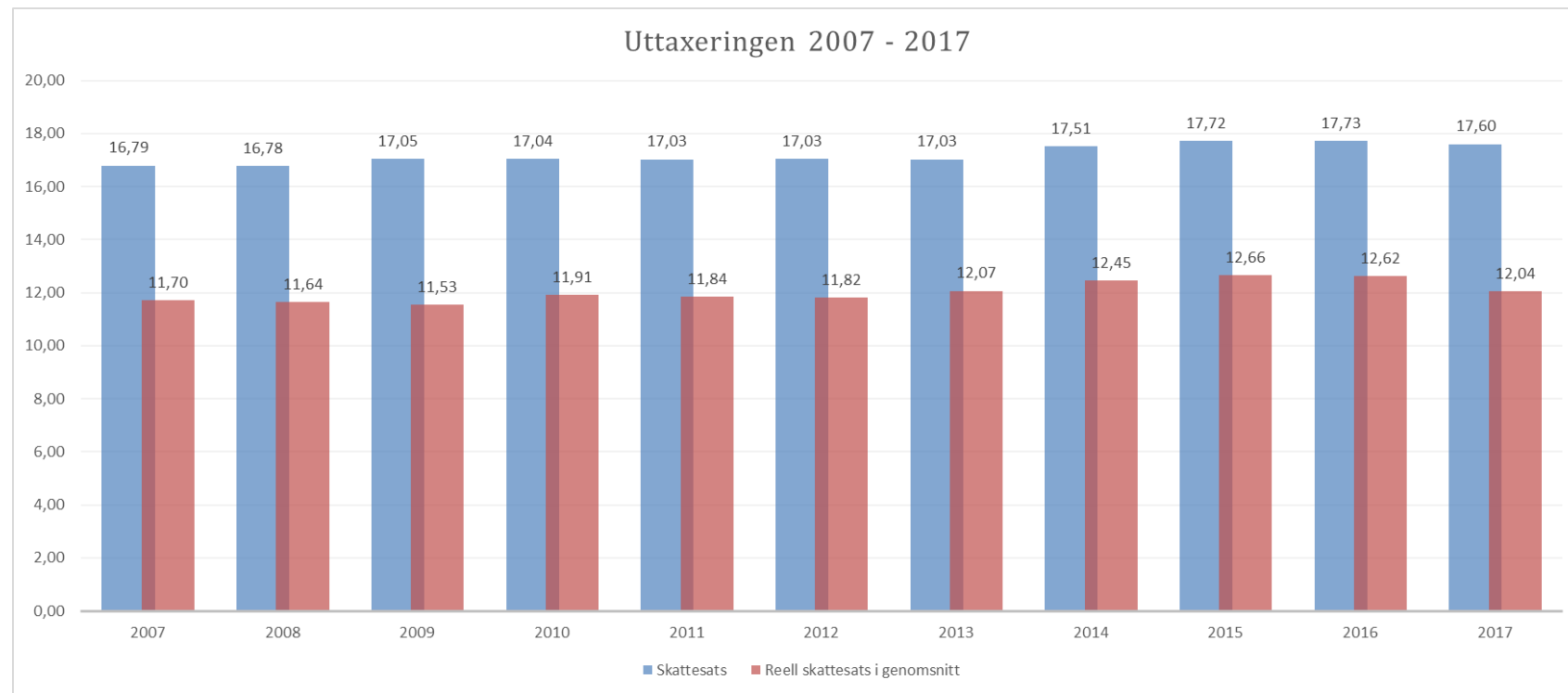

Den kommunala beskattningen är åländsk behörighet och därmed även av intresse för landskapspolitikerna.

*Under senare år har ett nytt **pensions- och arbetsinkomstavdrag** införts, som tillägg till de befintliga åländsk avdragen som **sedan 2015 inte kompenseras kommunerna.***

*Det **allmänna avdraget** som senast existerade 2007-2009 diskuteras igen på politisk nivå*

Beskattning 2

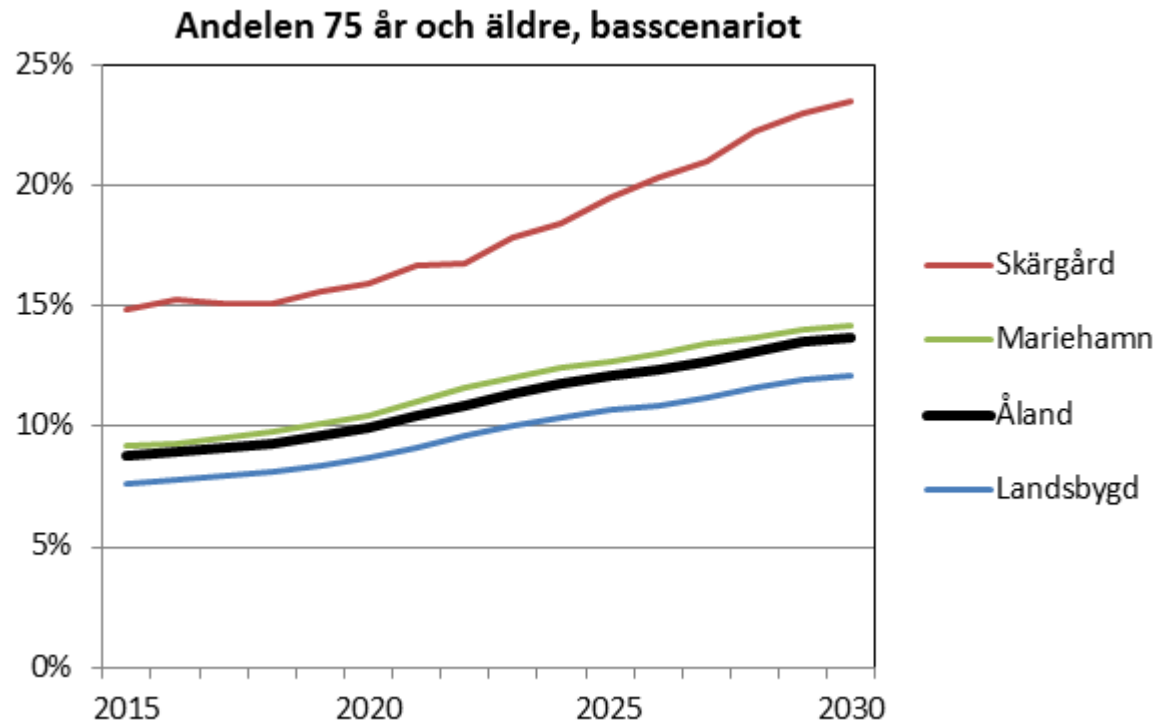

BEFOLKNING

Befolkningsutvecklingen, specifikt förhållandet mellan befolkningen i arbetsför ålder och den övriga befolkningen, har angetts som ett av de främsta orsakerna till att servicestrukturerna borde förändras.

Tabellen från ÅSUB:s rapport 2015 som legat till grund för bl.a. kommunreformen

Befolkning

Befolkning 2

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Förändring	%
Brändö	510	518	498	488	480	476	475	474	470	471	452	449	-61	-12 %
Eckerö	923	921	924	943	978	960	947	932	935	928	948	961	38	4 %
Finström	2457	2483	2486	2502	2527	2531	2520	2534	2522	2594	2580	2588	131	5 %
Föglö	582	576	561	580	577	578	572	568	554	561	532	534	-48	-8 %
Geta	443	456	457	475	492	495	500	494	500	499	495	514	71	16 %
Hammarland	1409	1440	1463	1508	1526	1522	1540	1532	1537	1508	1547	1577	168	12 %
Jomala	3774	3917	4022	4098	4249	4355	4424	4560	4648	4757	4859	5032	1258	33 %
Kumlinge	366	360	372	364	361	338	330	328	317	308	314	315	-51	-14 %
Kökar	284	262	261	259	249	245	251	253	250	246	236	236	-48	-17 %
Lemland	1773	1783	1782	1814	1860	1883	1926	1943	1991	2012	2028	2033	260	15 %
Lumparland	387	387	391	394	399	392	413	418	398	385	395	382	-5	-1 %
Saltvik	1731	1753	1792	1802	1810	1823	1813	1825	1829	1839	1873	1858	127	7 %
Sottunga	116	115	125	119	103	101	100	101	99	96	92	91	-25	-22 %
Sund	1052	1031	1032	1019	1032	1035	1029	1035	1031	1006	1031	1028	-24	-2 %
Vårdö	444	449	445	452	449	422	433	439	441	439	430	448	4	1 %
Mariehamn	10902	11005	11123	11190	11263	11346	11393	11480	11461	11565	11677	11743	841	8 %
Åland	27153	27456	27734	28007	28355	28502	28666	28916	28983	29214	29489	29789	2636	10 %

REGLERING

Betydande förändringar 2007 - 2019

Utöver de övergripande ekonomiska- och politiska förändringarna och förändringarna i demografin som påverkat kommunernas förutsättningar så bör följande lagar och lagändringar nämnas (perspektivet är 2007 fram till och med idag) noteras.

2008 *Ny barnskyddslag, ändrad med skärpta bestämmelser om ingripande ett antal gånger*

2010 *Betydande ändring av L om service och stöd på grund av Handikapp (införande av formulering motsvarande FN:s konvention). Lagstiftningen uttolkas regelbundet av HFD som följd av en stor mängd besvär, vilket har utökat rätten till kommunal service för de vars service beviljas med stöd av denna lag*

Betydande förändringar 2007 - 2019

2011 Ny ÅHS-lag. En till synes semantiskt ändring, ansvarsområdet definieras som "sjukhusvård" i den nya lagen, jämfört med "sjukvård" i den tidigare gällande lagen. Lagen har lett till att ÅHS avgränsat sina skyldigheter **ensidigt** och utan konsekvensbedömningar

Från och med 2014 överfördes kostnadsansvaret för Gullåsen helt på ÅHS mot att landskapsandelarna minskades med 3,8 me. Då fanns den uttalade målsättningen att skapa en Geriatrisk avdelning.

Märkbar kostnadsökning fr.o.m. 2016 när tidigare Gullåsen, senare Geriatriska avdelning, stängdes trots tidigare uttalade målsättningar om ökad specialisering. Har inneburit att utredningar, medicinanpassningar, rehabilitering osv som kommunerna varken har kunskap, finansiering eller behörighet för skall utföras som en del av den kommunala socialvården.

Ytterligare kostnadsökning från och med 2018 när kommunerna ålades att inom 3 dygn ordna "socialvård" åt utskrivna från ÅHS

POLITISKT TRYCK

2013 Ålands Lagting beslöt att **bibehålla Åländska avdrag i kommunalbeskattningen**, samtidigt som man beslöt att fasa ut compensationerna för dessa till kommunerna.

Kompensationen för resekostnadsavdrag uppgick 2012 till **1,2 me**. Compensationerna för sjukkostnadsavdraget, som gavs ännu 2015, uppgick till **1,05 me**.

Uträknat på 2017 års slutförda beskattning och medelskattesatsen för landskapet så innebar bortfallet från resekostnadsavdraget, studielånsavdraget, sjukdomskostnadsavdraget, och studieavdraget ett bortfall av skatteintäkter om **2,43 me**.

2014 finansieringen av Gullåsen övertas av ÅHS, vilket ”kvittas” mot en minskning av Landskapsandelarna om **4 me**.

.

2015 Kst-lagpaketet

Regeringen Gunell (2012-2015) lanserade KSSR-reformen, som resulterade i Kst-lagpaketet.

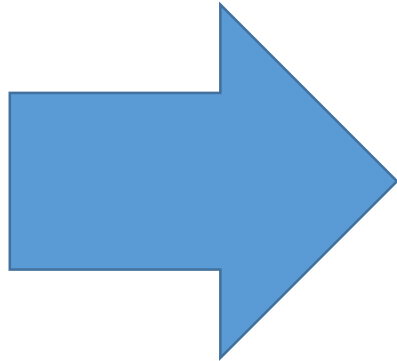
Verkställigheten framsköts av sittande regering och mycket arbete återstår ännu innan en fungerande struktur finns på plats.

2016 Konkurrenskraftsavtalet genomförs också på Åland. De ersättningar som kommunerna borde ha erhållit för de ekonomiska effekterna av paketet "kvittades" mot att en tidigare avisad nedskärning av landskapsandelarna inte genomfördes.

2018 Nytt landskapsandelssystem (- 4 me / - 12,5 %), betydande omfördelning av resurser jämfört med tidigare system

2019 LL om en kommunreform på Åland, Kommunstrukturlag för Åland

EKONOMI
BEFOLKNING
REGLERING
POLITISKT TRYCK

STRUKTURREFORM!

VISIONER

POLITISKA BESLUT

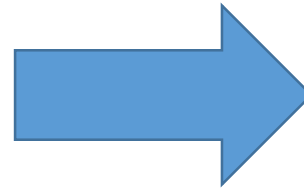

VERKSTÄLLIGHET

VEM SKA VERKSTÄLLA ALLA FÖRÄNDRINGAR?

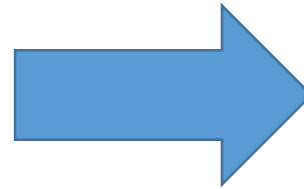
Kommunernas socialtjänst

1.1.2021

Kommunernas socialtjänst

Kommunstrukturreformen

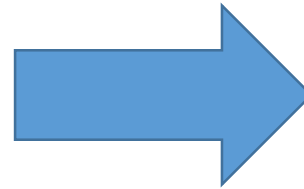

1.1.2021
(tidigast)

Kommunernas socialtjänst

Kommunstrukturreformen

Socialvårdslagspaketet

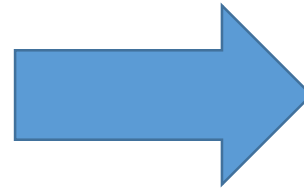
1.1.2021

Kommunernas socialtjänst

Kommunstrukturreformen

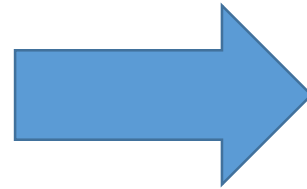
Socialvårdslagspaketet

Barnomsorgs- och grundskolelag

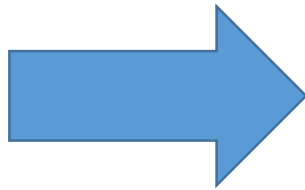
1.1.2021

Kommunernas socialtjänst

35 – 45 personer
överförs under Åof
(ca 140 anställda)

Kommunstrukturreformen

4 kommuner, förutsätter
samgångsavtal ingåtts senast 30.6.2020 för
samgång 1.1.2021
samgångsavtal 30.6.2021 för samgång
1.1.2022 (sista möjliga datum enligt lagen)

Inga andra alternativ än de som framgår av 3
§ L om en kommunreform på Åland

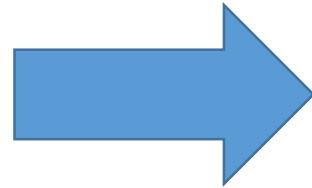
3 §. Reform av kommunstrukturen

Reformen av kommunstrukturen innebär att de befintliga kommunerna indelas i tre samarbetsområden inom vilka kommunerna ska gå samman senast den 1 januari 2022.

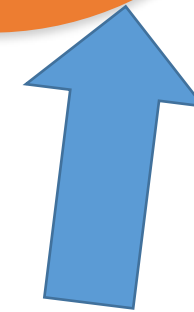
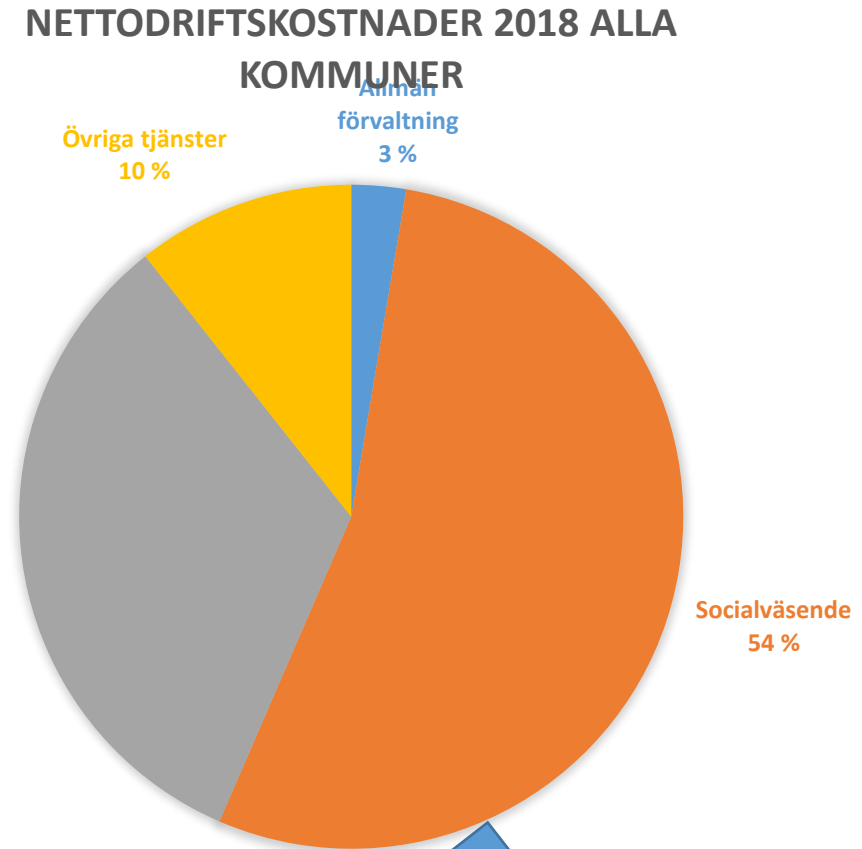
De tre samarbetsområdena är

- 1) Norra Åland, som består av de nuvarande kommunerna Geta, Finström, Saltvik, Sund och Vårdö,
- 2) Södra Åland, som består av de nuvarande kommunerna Eckerö, Hammarland, Jomala, Lemland och Lumparland samt
- 3) Skärgården, som består av de nuvarande kommunerna Brändö, Föglö Kumlinge, Kökar och Sottung

Barnomsorgs- och grundskolelag

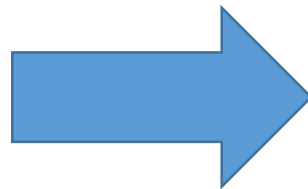
Undervisning o
kultur
33 %

Socialvårdslagspaketet

Socialvårdslagspaketet

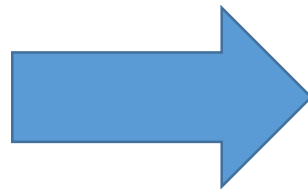
Barnomsorgs- och grundskolelag

> 80 % av
kommunernas
utgifter

Socialvårdslagspaketet

Barnomsorgs- och grundskolelag

> 121 000 000 e
(2018)

*Kommunerna huvudsakligen organiserade för att **producera lagstadgad service***

*Få tjänstemän som **endast jobbar administrativt***

***Reformarbete kräver ansträngning och resurser** som ska hittas samtidigt som alla andra arbetsuppgifter skall utföras.*

1865

Kommunernas historia anses ha inletts med den Kejserliga förordning om utfärdades 1863 och som stadgade att församlingarna från och med 1865 skulle organisera kommunalförvaltning genom **kommunalstämmor**.

*Frågan är relevant eftersom Åland fortsättningsvis har samma kommunala struktur som grundadlades genom de kommunstämmor som, **småningom**, inrättades i församlingarna på Åland som följd av den kejserliga förordningen om införande av kommunalförvaltning.*